

**İNSAN HAKLARINI VE TEMEL ÖZGÜRLÜKLERİ
KORUMA SÖZLEŞMESİNİN,
ÖLÜM CEZASININ KALDIRILMASINA İLİŞKİN
PROTOKOL No.6**

(Strasbourg, imza: 28/04/1983, yürürlük: 01/03/1985)¹

¹ Avrupa Konseyi tarafından hazırlanarak 28/04/1983 tarihinde imza ve onaya açılan “**İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesinin, Ölüm Cezasının Kaldırılmasına İlişkin, Protokol No.6**” (No.114, “*Protocol No.6 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms concerning the abolition of the death penalty*”), yürürlük için gereken 5 onay koşulu gerçekleşerek 01/03/1985 tarihinde yürürlüğe girmiştir. **Protokol No.6** maddelerinin “kenar başlıkları” ile (md.4)’te yapılan değişiklik, 11/05/1994 tarihinde kabul edilen ve 01/11/1998 tarihinde yürürlüğe giren Protokol No.11 hükümleri uyarınca metne işlenmiştir.

“**AİHS/Protokol No.6**”nın ve bu belgenin “Açıklayıcı Raporu”nun/ (“*Explanatory Report*”) tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisi ve İngilizce metni için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **İnsan Hakları Belgeleri/Human Rights Instruments/Cilt-Vol. 1/Avrupa Konseyi-Birinci Bölüm-Council of Europe-First Part**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003, sf.161-164 (Türkçe Protokol) ve sf.165-169 (Türkçe Açıklayıcı Rapor) ve sf.407-410 (İngilizce Protokol) ve sf.411-415 (İngilizce Açıklayıcı Rapor). “**Protokol No.6**”nın ve bu belgenin “Açıklayıcı Raporu”nun daha önce tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisi şu derlemeye yayımlanmıştır: Mehmet Semih Gemalmaz, **Ölüm Cezasına İlişkin Ulusalüstü Belgeler**, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, Nisan 2002, sf.91-93 (Protokol çevirisi) ve sf.94-96 (Açıklayıcı Raporun Türkçe ilk kez çevirisi).

Türkiye “**Protokol No.6**”yı 15/01/2003 tarihinde imzalamıştır. Bunun ardından, 26/06/2003 tarih ve 4913 sayılı “11 Nolu Protokol ile Değişik İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Avrupa Sözleşmesine Ölüm Cezasının Kaldırılmasına Dair Ek 6 Nolu Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun” çıkartılmıştır, (RG, 01/07/2003, s.25155). Bakanlar Kurulunun 2003 tarih ve 2003/6069 sayılı onaylamanın uygun bulunması kararına ekli olarak, bu Protokolün Türkçe resmi çevirisi de yayımlanmıştır, (RG, 17/09/2003, s.25232). Son aşama olarak Türkiye onay belgesini, 12/11/2003 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine depo etmiştir ve Protokol No.6 Türkiye bakımından 01/12/2003 tarihinden itibaren hüküm doğurmaya başlamıştır.

Protokol No.6 hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Mehmet Semih Gemalmaz, **Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş**, Legal Yay., İstanbul, Ekim 2007 (Genişletilmiş 6. Baskı), sf.1050-1055.

4 Kasım 1950 tarihinde Roma’da imzalanan (bundan böyle “Sözleşme” olarak anılacak olan) İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi’nin² bu Protokolü’nü imzalayan Avrupa Konseyi üyesi Devletler,

Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin birçoğunda gerçekleşen gelişmelerin, ölüm cezasının kaldırılması lehinde bir genel eğilimi ifade ettiğini dikkate alarak,

Aşağıdaki hükümler üzerinde anlaşmaya varmışlardır:

Madde 1 – Ölüm cezasının kaldırılması

Ölüm cezası kaldırılmıştır. Hiç kimse ölüm cezasına çarptırılmayacaktır ya da (bu cezası) infaz edilmeyecektir.

Madde 2 – Savaş zamanında ölüm cezası

Bir Devlet, savaş zamanında ya da yakın savaş tehdidi durumunda işlenen fiiller/(suçlar) bağlamında, yasalarında ölüm cezasına ilişkin hüküm bulundurabilir; bu ceza ancak, yasayla belirlenmiş hallerde ve yasanın hükümlerine uygun olarak uygulanabilir. Bu Devlet, söz konusu yasanın ilgili hükümlerini, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirecektir.

Madde 3 – Sapma yasağı

Sözleşme Madde 15 çerçevesinde, bu Protokolün hükümlerinden hiçbir sapma yapılmayacaktır.

² “**Protokol No.6**” Başlangıç bölümünün birinci paragrafından göndermesi yapılan belge, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanarak 04/11/1950 tarihinde Roma’da kabul edilip imzaya açılan “**İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi**” (No.005, “*Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*”) olup, 03/09/1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu derlemede, 11/06/1994 tarihinde kabul edilen ve 01/11/1998 tarihinde yürürlüğe giren Protokol No.11 ile değişik yürürlükteki AİHS’nin tarafımızdan yapılan Türkçe çevirisine yer verilmiştir.

Madde 4 – Çekince yasağı

Sözleşme Madde 57 çerçevesinde, bu Protokolün hükümlerine ilişkin olarak hiçbir çekince konulamaz.³

Madde 5 – Yer bakımından uygulama

1. Herhangi bir Devlet, imzalama zamanında ya da onaylama, kabul yahut uygun bulma belgesinin depo edilmesi zamanında, bu Protokolün uygulanacağı ülke ya da ülkeleri belirtebilir.
2. Herhangi bir Devlet, daha sonraki herhangi bir tarihte Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yöneltilen bir beyanla, bu Protokolün uygulanmasını beyanda belirtilen herhangi bir başka ülkeyi kapsar şekilde genişletebilir. Bu ülke bakımından Protokol, böyle bir beyanın Genel Sekreter tarafından alındığı tarihi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.
3. Yukarıdaki iki paragraf çerçevesinde yapılan herhangi bir beyan, bu beyanda belirtilen herhangi bir ülke bakımından, Genel Sekretere gönderilecek bir bildirim ile geri alınabilir. Bu geri alma, bu bildirimin Genel Sekreter tarafından alındığı tarihi izleyen ayın ilk günü etkisini doğuracaktır.

Madde 6 – Sözleşme ile ilişki

Taraf Devletler arasında, bu Protokolün 1'den 5'e kadar olan Maddelerinin hükümleri, Sözleşmenin ek maddeleri olarak kabul edilecek ve Sözleşmenin bütün hükümleri buna göre uygulanacaktır.

Madde 7 – İmza ve onay

Bu Protokol, Sözleşmeyi imzalamış olan Avrupa Konseyi üyesi Devletler tarafından imzalanmaya açık olacaktır. Bu Protokol, onaylama, kabul ya da uygun bulmaya tabi olacaktır. Avrupa Konseyi üyesi bir Devlet, Sözleşmeyi, daha önceden ya da (bununla) eş zamanlı olarak onaylamaksızın, bu Protokolü onaylayamaz, kabul edemez ya da uygun

³ **Protokol No.6** (md.4) hükmünün orijinalinde göndermesi yapılan norm **AİHS** (md.64) hükmü idi; ancak **Protokol No.11 ile değişik AİHS**'nin yürürlüğe girmesinden sonra **Protokol No.6** (md.4)'teki bu gönderme **AİHS** (md.57) haline gelmiştir.

bulamaz. Onaylama, kabul ya da uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine depo edilecektir.

Madde 8 – Yürürlüğe girme

1. Bu Protokol, Avrupa Konseyi üyesi beş Devletin, Madde 7 hükümlerine uygun olarak, bu Protokol ile bağlı olma rızalarını ifade ettikleri tarihi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

2. Bu Protokol ile bağlı olma rızasını bilahare ifade eden herhangi bir üye Devlet bakımından bu Protokol, onaylama, kabul ya da uygun bulma belgesini depo etme tarihini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 9 – Depo makamının görevleri

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, Konsey üyesi Devletlere aşağıdaki işlemleri bildirecektir:

- (a) herhangi bir imzalama;
- (b) herhangi bir onaylama, kabul ya da uygun bulma belgesinin depo edilmesi;
- (c) Madde 5 ve 8 uyarınca, bu Protokolün yürürlüğe girme tarihi;
- (d) Bu Protokole ilişkin başka herhangi bir işlem, bildirim ya da ileti.

Bu Protokol, imza koymaya usulünce yetkilendirilmiş aşağıda imzası bulunanlar tarafından imzalanmıştır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde muhafaza edilecek olup, İngilizce ve Fransızca metinlerinin her ikisi de eşit derecede geçerli bir tek kopya halinde Nisan 1983'ün 28. gününde Strasbourg'da düzenlenmiştir. Genel Sekreter, bunun onaylı kopyalarını imzacıların her birine iletacaktır.